

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ

Постановка проблеми. Актуальність даної теми полягає в тому що незалежна Україна, за час свого існування мала всі види республіканської форми державного правління.

Мета дослідження полягає в аналізі причин повернення до парламентсько-президентської форми правління в Україні 2014 р. та змісту відповідних конституційних положень.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- визначити специфічні риси державного правління України.
- проаналізувати розвиток державного правління в країні.

Виклад матеріалу. Однією з головних характеристик державного ладу будь-якої країни є форма державного правління, в якій виявляються особливості і порядок організації вищих органів влади, що визначає їхню структуру, компетенцію та взаємодію. Вид республіки залежить від того, хто формує і очолює уряд. Якщо міністрів призначає парламент, то і республіка парламентська. Якщо президент формує або очолює уряд, чи просто має значні повноваження у виконавчій владі (наприклад, створює міністерства), то республіка президентська. Якщо і парламент, і президент формують уряд, президент має широкі повноваження у виконавчій владі, а голова уряду не самостійний, така республіка є змішаною – як, по ідеї, у нас.

Парламентсько-президентська форма державного правління передбачає створення збалансованої моделі державної влади, в якій повноваження глави держави значно обмежені й перерозподілені між урядом та парламентом. Організація державної влади в парламентсько-президентській республіці здатна здійснювати ефективне державне правління, що забезпечується її стабільністю, зумовленою, з одного боку, збереженням за президентом значних владних повноважень, а з іншої – наявністю істотних важелів впливу на уряд з боку парламенту. Парламент володіє правом на усунення від повноважень, в будь-який час, прем'єр-міністра і уряду, що створює можливість коригування політичного курсу, чим значно зменшує небезпеку конфліктів між виконавчою владою і парламентом. Президент у парламентсько-президентській республіці володіє правом, у чітко визначених Конституцією України випадках, розпускати парламент і призначати нові вибори, що сприяє зменшенню виникнення урядових і парламентських криз, чим зміцнюється стабільність уряду. В парламентсько-президентській формі державного правління зростає політична роль Прем'єр-міністра і уряду, сформованого парламентською більшістю.

Впродовж історії незалежна Україна пройшла шлях розвитку всіх республіканських форм державного правління. В 2005 р. після Помаранчевої революції Україна перейшла до парламентсько-президентської форми державного правління. Однак, після приходу до влади Віктора Януковича 30 вересня 2010 року Конституційний Суд України визнав таким, що не відповідає Конституції України Закон «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р. у зв'язку з порушенням процедури його розгляду та прийняття. Конституційний Суд України поновив чинність Конституції 1996 р.

Повернення до парламентсько-президентської моделі сталося наприкінці лютого 2014 року паралельно з відстороненням від влади Віктора Януковича. Верховна Рада ухвалила закон, яким визнала, що рішення КС 2010 року було незаконне, тож країна знову почала жити за Конституцією у редакції 2004 року, за якою частину повноважень президента у впливі на виконавчу владу знову передали Верховній Раді. Повернення до парламентсько-президентської форми державного правління забезпечує більш ефективну конструктивну взаємодію виконавчої і законодавчої гілок влади, що зменшує небезпеку виникнення конфліктів між виконавчою владою і парламентом, запобігає виникненню частих урядових і парламентських криз, усуває загрозу утвердження авторитарного правління, дає можливість здійснювати більш ефективне державне правління.

Право президента формувати уряд ще не означає закріплення верховенства цієї гілки влади. У Конституції визначено відповідні стримування та протизаги, вони передбачені змістом низки органічних законів, застосування яких має применшувати апетити можновладців. Ідеться про закони щодо функціонування парламентських слідчих комісій, процедури імпичменту, порядку призначення деяких посадових осіб, організації фондового ринку, бюджетної політики й т.п. Але, як кажуть, на папері малювали, про яри позабували. Основа тому, що перехід до парламентсько-президентської форми правління звільняє економіку, структури суспільства, саму владу від задущливого впливу авторитаризму. У сухому залишку маємо відповідь на запитання в такому вигляді: парламентсько-президентська республіка Україні потрібна для того, аби:

- подолати узурпацію влади, забезпечити права та свободи громадян;
- відкрити можливості для розвитку ефективної економіки;
- гарантувати суверенітет держави.

Отже, парламентсько-президентська форма державного правління є більш підходящою для нашої країни, бо якщо проаналізувати минулі роки, то президент брав на себе велику відповідальність та вирішував усі питання сам. Усім відомо, що президент в першу чергу людина з великою владою(яку він може використати в особистих цілях), тому в парламентсько-президентській державі влада зосереджена на Кабміні та Президента. Парламент володіє правом на усунення від повноважень в будь-який час. Як було зазначено раніше, то після Помаранчевої революції Україна перейшла до парламентсько-президентської форми правління, після приходу Віктора Януковича - президентсько-парламентська форма правління, а коли відбулася Революція гідності - то, знов до парламентсько-президентської.

Висновки. Аналізуючи все вище сказане можна зрозуміти такі речі:

1. На прикладі нашої політики ми яскраво бачимо як змішана форма правління при слабкості політичних організацій і високій фрагментованості парламенту тяжіє в сторону президента і навпаки при слабкості президента як посадової особи і обличчя держави в сторону парламенту.

2. Україна рухається в сторону більш ефективної форми державного правління що позитивно впливає на загальний розвиток держави.

Список використаних джерел

1. Вегеш М. М., Остапеч Ю. О., Бондар В. Л., Буркало В. В., Зан М. П. Політологія: підручник / за ред .М.М. Вегеш. 3-тє вид., перероб. і доповн. К. :Знання, 2008. 384с.
2. Гончарук Т. В. Україна: важкий шлях до Європи. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії : зб. наук. праць. Запоріжжя, №61.2015. С. 107-132.
3. Гончарук-Чолач Т.В., Рудакевич О.М., Гурик М. [та ін.] Політологія : навч. посіб./ за ред. Т. В. Гончарук Чолач. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2019. с. 320.
4. Вегеш М. М., Остапеч Ю. О., Бондар В. Л., Буркало В. В., Політологія: підручник / за ред .М.М. Вегеш. 3-тє вид., перероб. і доповн. К. :Знання, 2008. 384с.
5. Колодій А. Проблема вибору форми державного правління в Україні(в контексті конституційної реформи) URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kolodii_problema.pdf
- 6 .Конституція України. Чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2014року, видавець Паливода А. В. Київ, 2014.
7. Конституція України. Чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 15 серпня 2020 року, видавець Паливода А. В. Київ, 2020.